

EGY VEZÉR ÉLETE



8/1 EMLÉKEINK RÁKOSIRÓL

INTERJÚVÁZLAT

Készíts rövid interjút környezeted egy felnőtt tagjával! Próbáld meg kideríteni, hogy tanulmányai vagy mások elbeszélései alapján milyen emlékkép él benne Rákosi Mátyásról! Jegyezd le az elhangzott gondolatok lényegét az alábbi csoportosításban!

Ki volt Rákosi Mátyás? Milyen tisztségeket töltött be Magyarországon?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Milyen fogalmak, illetve jelzők kapcsolódnak a nevéhez?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Milyen ember volt – külsőleg és személyiségét tekintve?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8/2 A VEZÉR IFJÚSÁGA

SZEMELVÉNYEK

1.

Rákosi Mátyás 1892. március 9-én született a bácskai Adán (ma Jugoszláviához tartozik). Anyja Léderer Cecília, apja Rosenfeld József terménykereskedő. Mátyás az ötödik gyermekük a tizenkettő közül. Tizenkét éves volt, amikor a család Rosenfeldről Rákosira magyarosította a nevét.

2.

A dédapák között még birtokos is volt. Az apai nagyapa falusi kovács, aki az 1848-as szabadságharc idején kaszákat egyenesített, amiért aztán bujdosnia kellett. A család többnyire rendezett viszonyok között élt, de egy évtizeden át részük volt a nyomorban is. Az apa „csapongó fantáziájú, nyughatatlan ember”... Egy időben mezőgazdasági szövetkezetet szervezett, aminek ő volt az igazgatója. A faluban Kossuthzsidónak hívták, mert a Kossuth-pártnak korteskedett. Tisztaszobájuk falán kinn is függött Kossuth Lajos képe. 1898-ban aztán beütött a csőd. A házat is el kell adniuk. Nyolc év alatt négy városban próbáltak szerencsét, sok nélkülözés és éhezés közepette. ...

3.

Az Adán ellehetetlenült család 1898–99 telén a nyugat-magyarországi Sopronba költözött. Mátyás itt végezte el az elemiét, és mint szegény, tehetséges gyerek tandíjmentesen került be az állami főreáliskolába. A család Szabadkára való visszatelepülése után Szegeden folytatta tanulmányait. A főreáliskola tanrendje nyelvközpontú volt: a IV. osztályban hetente három magyar-, három német- és öt franciaóra volt. A latin nem volt kötelező, de Mátyás külön latinra is jár, amit a vele egy időben Szegedre kerülő Babits Mihály tanított. ... A nyelvtanulás mellett akkortájt az iskolában rengeteg volt a memoriter. Nemcsak költeményeket tanultak meg kívülről, de prózai műveket is. Kossuth beszédeiből egész oldalakat kellett fejből tudni.

4.

1905-ben Szegeden tüntetően újból és újból megkoszorúzták a Kossuth-szobrot. Rákosi javaslatára azt írták a szalagra: „Akasszátok fel a királyokat!” A főreál igazgatója ekkor magához hívta és figyelmeztette, bajba kerül, ha ezt folytatja. De az igazgató mindig segítette a jó képességű, szegény diákot.

5.

Érettségi után a Keleti Akadémián folytatta tanulmányait. 1912 júniusában végzett. Kapott volna állást Budapesten, de úgy tervezte, öt évet külföldi tapasztalatszerzésre, nyelvgyakorlásra szán. A kalandozásra jó lehetőséget kínált, hogy a kereskedelmi minisztérium öt éven át jelentős ösztöndíjjal támogatta a végzett akadémisták külföldi elhelyezkedését. Ennek fejében évente csupán két jelentést kellett küldeniük az adott terület magyar külkereskedelmi lehetőségeiről. Rákosi így először Németországban, majd Londonban töltött egy-egy évet.

Pünkösti Árpád: *A szerelmes Rákosi* című írása alapján,
www.forrasfolyoirat.hu/0310/punkosti

8/3 A VEZÉR IFJÚSÁGA

CSOPORTOS FELADATLAP

Rendszerezétek a Rákosi Mátyás ifjúsával kapcsolatban megismert tényeket, és gondoljátok végig, melyik elem, milyen módon hathatott személyiségének alakulására, illetve a későbbi életére!

TÉNYEK	VALÓSZÍNŰSÍTHETŐ HATÁSOK

8/4a RÁKOSI POLITIKAI PÁLYÁJÁNAK ELSŐ FELE AZ ÉLETÚT ÁLLOMÁSAI

1910-ben
belépett az Szociáldemokrata Pártba.

1911-ben
rövid időre bekapcsolódott a Galilei-kör munkájába.

1912–1914 között
nemzetközi kereskedelmi cégeknél gyakornokoskodott Hamburgban és Londonban.

1914-ben
hazatért és önkéntes katonai szolgálatra vonult be.

1915 elején
hadapródjelöltként a keleti frontra vezényelték. 1915 áprilisában orosz hadifogságba esett.

1918 elején
megszökött a hadifogságból, és májusban visszatért Magyarországra. A Szabadkán állomásozó honvédegyalozred kiképzőtisztje lett.

1918 novemberében
a Kommunisták Magyarországi Pártjának (KMP) alapító tagja lett.

1919. február 20-án
a KMP vezetőségi tagjaként őt is letartóztatták, március 21-én szabadult.

1919. március 21-én
a Tanácsköztársaság kikiáltásakor a kereskedelmi népbiztos helyettesévé nevezték ki és tagja lett a Forradalmi Kormányzótanácsnak is.

1919. augusztus 1-jén
Bécsbe menekült, ahol a többi kommunista emigránssal együtt internálták.

1920-ban
szabadon bocsátották, majd egy május 1-ji beszéde után kitoloncolták, és örökre kiltották Ausztriából. Ezután Szovjet-Oroszországba ment, és bekapcsolódott a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottságának munkájába,

1921-től
a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottságának egyik titkára.

1924-ben
illegálisan visszatért Magyarországra.

8/4b RÁKOSI POLITIKAI PÁLYÁJÁNAK ELSŐ FELE

AZ ÉLETÚT ÁLLOMÁSAI

1925-ben

a Bécsben újjáalakuló KMP kongresszusán a Központi Bizottság (KB) tagjává választották, és a hazai titkárság vezetésével bízták meg.

1925 szeptemberében

Magyarországon letartóztatták és lázadás büntetével, köztörvényes bűnözőként a Budapesti Büntető Törvényszék 1926 augusztusában 8 és fél év börtönbüntetésre ítélte. Kiszabott büntetése leteltekor a Tanácsköztársaság alatti tevékenysége miatt állították bíróság elé, és a Budapesti Büntető Bíróság 1935 februárjában életfogytiglani szabadságvesztéssel sújtotta. 1940-ben azzal a feltétellel engedték szabadon, ha azonnal a Szovjetunióba távozik.

1940-től

Moszkvában a magyar kommunista emigráció vezéralakja és a moszkvai Kossuth Rádió egyik szerkesztője lett.

1945. január 30-án

tért vissza Magyarországra.

8/5 SZÓMAGYARÁZATOK

Emigráció: elsősorban politikai okokból történő kivándorlás.

Galilei-kör: baloldali gondolkodású, elsősorban budapesti értelmiségi fiatalokat tömörítő egyesület. 1908-ban alakult. Fő célja a radikális társadalmi eszmék és a természettudományos ismeretek terjesztése volt az egyetemisták és a szervezett munkások körében.

Illegális: a törvény tilalma alá eső, a hatalom üldöző tevékenységével szembe helyezkedő, titokban működő.

Internál: rendőri felügyelet alatt álló, kényszerlakhelyre telepít.

Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP): politikai párt Magyarországon 1918 és 1943 között. A Szovjet-Oroszországból hazatért volt hadifoglyok (elsősorban Kun Béla) kezdeményezésére különféle baloldali csoportosulások tagjai alapították az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt mintájára.

Kommunista Internacionálé = a kommunista pártok nemzetközi szervezete, amit 1919 márciusában alapítottak meg Moszkvában. Célja az volt, hogy elősegítse a proletárdiktatúra létrejöttét a világ minden országában.

Központi Bizottság (KB): a kommunista pártok vezető testületének elnevezése.

8/6 RÁKOSI A HATALOM CSÚCSÁN

CSOPORTOS FELADATLAP

1945. február 22-én az MKP debreceni és budapesti egyesült KV főtitkára lett.

Az 1945-ös választásokat követően november 15-étől államminiszter.

Az 1947-es választások után miniszterelnök-helyettségé és államminiszterré nevezték ki.

1948. március 10-én megválasztották a MKP-SZDP Közös PB tagjává, majd március 19-én az elnökévé.

1948. június 12-én, a Magyar Dolgozók Pártja alakuló kongresszusán megválasztották a párt főtitkárává.

1949. február 1-jén az alakuló Magyar Függetlenségi Népfront elnöke lett.

Az 1949-es választások után – megtartva korábbi tisztségeit – ő lett az Államvédelmi Bizottság elnöke is.

1952. augusztus 14-én az Országgyűlés megválasztotta a Minisztertanács elnökévé.

1953. júniusban az országban egyre növekvő elégedetlenség hatására leváltották a Minisztertanács elnöki tisztségéből. A kormány élére Nagy Imre került. A párt vezetője azonban továbbra is Rákosi maradt.

1955-ben sikerült elérni Nagy Imre leváltását, aminek a következtében hatalma átmenetileg ismét növekedett. Az egyre halmozódó bel- és külpolitikai gondokkal azonban nem tudott megbirkózni.

Az 1956. július 18–21-i MDP KV ülésen – megromlott egészségi állapotára hivatkozva – leváltották első titkári pozíciójáról, és nem került be a PB tagjai közé sem. Ezután „gyógykezelésre” a Szovjetunióba utazott.

Feladat:

Ábrázoljátok egy grafikon formájában, hogy alakult Rákosi hatalma Magyarországon 1945 és 1956 között! Az ábra érzékeltesse, hogy mikor mekkora hatalom összpontosulhatott a kezében!

Antioxidánsok, emulgeátorok és a savanyítószer

300	Aszkorbinsav
301	* Nátrium-aszkorbát
302	Kalcium-aszkorbát
304	Aszkorbinsav zsírsav-észterei
306	Tokoferolok keveréke
307	Alfa-tokoferol
308	Gamma-tokoferol
309	Delta-tokoferol
310	* Propil-gallát
311	* Oktil-gallát
312	* Dodecyl-gallát
315	D-eritroaszorbinsav
316	Nátrium (D-eritroaszorbát)
320	* Butil-hidroxi-anizol (BHA)
321	* Butil-hidroxi-toluol (BHT)
322	Lecitinek
325	Nátrium-laktát
326	Kálium-laktát
327	Kalcium-laktát
330	Citromsav
331	Nátrium-citrátok
332	Kálium-citrátok
333	Kalcium-citrátok
334	Borkósav (L(+))
335	Nátrium-tartarátok
336	Kálium-tartarátok
337	Kálium-nátrium-tartarát
338	* Foszforsav
339	* Nátrium-foszfátok
340	* Kálium-foszfátok
341	* Kalcium-foszfátok
350	Nátrium-malátok
351	Kálium-malát (almasav káliumsó)
352	Kalcium-malátok (almasav kalciumsók)
353	Metaborkósav
354	Kalcium-tartarát
355	Adipinsav
356	Nátrium-adipát
357	Kálium-adipát
363	Borostyánkősav
380	Triammónium-citrát
385	Kalcium-dinátrium-(etilén-diami)-tetraacetát

Sűrítőanyagok, zselésítőszer

400	Alginsav
401	Nátrium-alginát
402	Kálium-alginát
403	Ammónium-alginát
404	Kalcium-alginát
405	(Propán-1,2-diol)-alginát
406	Agar
407	* Karragén (gyöngyuzumó)
407a	Feldolgozott eucyema moszat (PES)
410	Szentjánoskenyér liszt
412	* Guar gumi (guar gyanta)
413	* Tragantmészga
414	Gumiarábikum
415	Xantán-gumi (xantán-gyanta)
416	Karaya-gumi (kara-gumi)
417	Tara magliszt
418	Gellán-gumi
420	Szorbit
421	Mannit
422	Ammóniumfoszfátid (Glicerín)
431	Polioxietilén (40) sztearát
432	Polioxietilén-szorbitán-monolaurát (poliszorbát 20)
433	Polioxietilén-szorbitán-monooleát (poliszorbát 80)
434	Polioxietilén-szorbitán-monopalmitát (poliszorbát 40)
435	Polioxietilén szorbitán-monosztearát (poliszorbát 60)
436	Polioxietilén-szorbitán-trisztearát (poliszorbát 65)
440	Pektinek
442	Ammónium-foszfátidok
444	Szacharóz-acetát-izobutirát
445	Difoszfátok (Pirofoszfátok)
450	* Difoszfátok (Pirofoszfátok)
451	* Trifoszfátok
452	* Polifoszfátok
460	Cellulóz
461	Metil-cellulóz
463	(Hidroxi-propil)-cellulóz
464	(Hidroxi-propil)-metil-cellulóz
465	Etil-metil-cellulóz
466	* (Karboxi-metil)-cellulóz
470a	Zsírsavak nátrium-, kálium- és kalcium sói
470b	Zsírsavak magnézium sói
471	Zsírsavak mono- és digliceridjei
472a	Zsírsavak mono- és digliceridjeinek ecetsav- észterei
472b	Zsírsavak mono- és digliceridjeinek tejsav- észterei
472c	Zsírsavak mono- és digliceridjeinek citromsav- észterei
472d	Zsírsavak mono- és digliceridjeinek borkósav- észterei

25/5b AZ ÉLELMISZEREK ENGEDÉLYEZETT ADALÉKANYAGAI

AZ E-SZÁMOK JEGYZÉKE

Sűrítőanyagok, zselésítőszerek (folytatás)

472e	Zsírsavak mono- és digliceridjeinek mono- és diacetyl-borkósav észterei
472f	Zsírsavak mono- és digliceridjeinek ecetsav és borkósav-észterei
473	Zsírsavak szacharóz észterei
474	Zsírsavak gliceridjei
475	Zsírsavak poliglicerin észterei
476	Poliricinolsav poligliceridje
477	Zsírsavak propán-1,2-diol észterei
479b	Hőkezeléssel oxidált szójaolaj zsírsavak mono- és digliceridjeivel reagáltatva
481	Nátrium-sztearoil-2-laktilát
482	Kalcium-sztearoil-2-laktilát
483	Sztearil-tartarát
491	Szorbitán-monosztearát
492	Szorbitán-trisztearát
493	Szorbitán-monolaurát
494	Szorbitán-monooleát
495	Szorbitán-monopalmitát
496	Szorbitán-trioleát
500	Nátrium-karbonátok
501	Kálium-karbonátok
503	Ammónium-karbonátok
504	Magnézium-karbonátok
507	Sósav
508	Kálium-klorid
509	Kalcium-klorid
510	* Ammóniumklorid (szalmiák)
511	Magnézium-klorid
512	Ón(II)-klorid
513	Kénsav
514	Nátrium-szulfátok
515	Kálium-szulfátok
516	Kalcium-szulfát
517	Ammónium-szulfát
520	Alumínium-szulfát
521	Alumínium-nátrium szulfát
522	Alumínium-kálium szulfát
523	Alumínium-ammónium szulfát
524	Nátrium-hidroxid
525	Kálium-hidroxid
526	Kalcium-hidroxid
527	Ammónium-hidroxid
528	Magnézium-hidroxid
529	Kalcium-oxid
530	Magnézium-oxid
535	Nátrium-ferro-cianid
536	Kálium-ferro-cianid

538	Kalcium-ferro-cianid
539	Nátrium-tioszulfát
540	* Kalcium-difoszfát
541	* Savanyú alumínium-nátrium-foszfát
543	* Nátrium-kalcium-polifoszfát
544	* Kalcium-polifoszfát
550	Nátrium-szilikátok
551	Szilícium-dioxid
552	Kalcium-szilikát
553a	Magnézium-szilikátok
553b	Talkum
554	Alumínium-nátrium-szilikát
555	Alumínium-kálium-szilikát
556	Alumínium-kalcium-szilikát
558	Bentonit
559	Alumínium-szilikát (kaolin)
570	Zsírsavak
574	Glükonsav
575	Glükono-delta-lakton
576	Nátrium-glukonát
577	Kálium-glukonát
578	Kalcium-diglukonát
579	Vas(II)-glukonát
585	Vas(II)-laktát

Aromák és ízfokozók

620	* Glutaminsav
621	* Nátrium-glutamát
622	* Kálium-glutamát
623	* Kalcium-diglutamát
624	* Ammónium-glutamát
625	* Magnézium-diglutamát
626	Guanilsav
627	Dinátrium-guanilát
628	Dikálium-guanilát
629	Kalcium-guanilát
630	Inozinsav
631	Dinátrium-inozinát
632	Dikálium-inozinát
633	Kalcium-inozinát
634	Kalcium-5'-ribonukleotidok
635	Dinátrium-5'-ribonukleotidok
636	Maltol
637	Etilmaltol
640	Glicin és nátrium sója
641	L-leucin

Egyebek

900	Dimetil-polisziloxán
901	Fehér és sárga méhviasz
902	Kandelilla viasz
903	Karnauba viasz
904	Sellak
905	Ásványolaj, élelmiszer tisztaságú
907	* Mikrokristályos viaszok
911	Zsírsavak metil észterei
912	Montánsav észterek
914	Oxidált polietilén viasz
916	Kalcium-jodát
917	Kálium-jodát
920	L-cisztein és hidrokloridjai (nátrium- és káliumsók)
921	L-cisztin és hidrokloridjai (nátrium és káliumsók)
925	* Klór
926	* Klórdioxid
927b	Karbamid
938	Argon
939	Hélium
941	Nitrogén
942	Dinitrogén-oxid
948	Oxigén
950	* Aceszulfám K
951	* Aszpartám
952	* Ciklaminsav és ciklamátok
953	Izomalt
954	* Szacharin és nátrium-, kálium-, kalcium sói

957	Taumatín
959	* Neoheszperidin DC
965	Maltit
966	Laktit
967	Xilit
999	Quillaja kivonat
1105	Lizozim
1200	Polidextróz
1201	Polivinil-pirrolidon
1202	Polivinil-polipirrolidon
1404	Oxidált keményítő
1410	Monokeményítő-foszfát
1412	Dikeményítő-foszfát
1413	Foszforilezett-dikeményítő-foszfát
1414	Acetilezett-dikeményítő-foszfát
1420	Acetilezett-keményítő
1422	Acetilezett-dikeményítő-adipát
1440	(Hidroxi-propil)-keményítő
1442	(Hidroxi-propil)-dikeményítő-foszfát
1450	Keményítő-nátrium-oktenil-szukcinát
1505	Trietil-citrát
1518	Triacetin
1520	Propilén-glikol
1521	Polietilén-glikol

Sorszám nélkül:

- * Kinin
- * Kvaszifa
- * Pektinek

Ez a gyűjtemény az élelmiszer-adalékanyagok teljes listája – sorszámmal és megnevezéssel. A csillaggal megjelöltekről és a velük kapcsolatos problémákról részletesebben tanárodtól érdeklődhetsz, vagy olvashatsz róluk a Hulladék Munkaszövetség www.humusz.hu, illetve a Zöld Pók Hálózat www.zpok.hu honlapján.